



משרד החקלאות ופיתוח הכפר
שירות ההדרכה והמקצוע
אגף הפירות

ספטמבר 2020

הנחיות לעונה למגדלי זית

עונה זו מאופיינת בכמות נמוכה של יבול, ולכן ההבשלה הוקדמה ואנו בפתחו של מסיק זיתי המאכל. עד כה ניכר מחסור בזיתי מאכל, שיושלם בחלקו מיבוא זית ירוק מירדן, וחלק מזיתי השמן מזנים פיקואל ופישולין

מחיר הזיתים למאכל נותר כשהיה אשתקד, בהתאם להסכם עם המפעלים. לגבי זיתי השמן, המחיר העולמי של שמן כתית מעולה הוא נמוך מאוד, אך עם זאת, בשנים האחרונות נראית מגמה של העדפת השמן הישראלי, ולכן יש לצפות ליציבות מסוימת.

גיזום זיתי מאכל

הגיזום מהווה עתה אחת מהפעולות האגרוטכניות החשובות ביותר בכרם בעקבות ההקפדה היתרה על גודל הפרי שהונהגה בשנים האחרונות. בקרב המגדלים רווחת טעות הנפוצה בענף, שלפיה יש לגזום חזק לאחר שנת שפע, אולם כאמור, הדבר שגוי, כיוון שפעולת גיזום כזו תגביר את הסירוגיות ותנציח אותה. כדי לנסות ולשבור סירוגיות, יש לגזום לקראת שנת השפע, שבה גם לאחר גיזום ייוותר מספיק פרי. לאחר המסיק יש להתחיל בגיזום. רצוי לבצע גיזום מפורט ולפתוח חלונות בכל היקף העץ, ולא רק במרכז. אין לחשוש מגיזום יתר. רצוי לגזום חזק לשם דילול ענפים, דילול פרי, השפעה על גודל הפרי ועידוד הצמיחה בעונה העוקבת. הגיזום מונע הצטברות של לחות בתוך העץ והתפתחות של מחלות ומזיקים, כמו פרלטוריה וכנימות מגן. הגיזום מייעל גם את יישום תכשירי ההדברה, ומאפשר את חדירת התרסיס לכל חלקי העץ. זכרו: גיזום נכון הוא המפתח לקבלת פרי איכותי, ובמצב שוק הזיתים כיום המפעלים ייקלטו רק פרי איכותי. את הגזם יש לרסק או לפנות מהכרם למניעת נזק של חיפושית קליפה ומזיקי שלד אחרים.

גיזום זיתים לשמן מכרמי בעל ושלחין

השנה הבאה עתידה להיות שנת שפע, ולכן כדאי לבצע גיזום השנה מיד לאחר המסיק ולא לחשוש מגיזום יתר. יש לזכור שהגיזום יפחית את הנגיעות בעין הטווס ובמזיקים אחרים. יתר על כן, בגידול בעל קיימת מגבלה של זמינות מים, נוכח ההתחממות הגלובלית, ולכן יש יתרון לגיזום בהפחתת צריכת המים של העץ והבנת פרי איכותי יותר עם אחוזי שמן גבוהים יותר.

השקיה

בזיתי מאכל יש להפסיק את ההשקיה לאחר המסיק למשך שבועיים, ולאחר מכן להשקות בכמות של 1.5-2 מ"ק לדונם ליום. בזיתי שמן יש להמשיך להשקות עד למסיק בהתאם למקדם ההתאדות מגיית 0.4-0.5

(40%-50% מהתאדות פנמן), לפי כמות היבול. לאחר המסיק מומלץ להשקות ב- 0.5-1.5 מ"ק מים ליום, בהתאם לתנאי האקלים המקומיים. בכל מקרה, צריך לסגור את אספקת המים כשבוע-שבועיים לקראת המסיק המכני, בהתאם לתנאי האקלים המקומיים.

הגנת הצומח

זבוב הזית

להזכירכם, זבוב הזית עדיין פעיל, ופעילותו תגבר ביתר שאת עם ירידת הטמפרטורות, לכן יש להמשיך במעקב באמצעות תליית לוחיות דבק לניטור. בזיתי מאכל סף הנגיעות הוא אפס, לכן יש להקפיד על הדברה, תוך שמירה על מספר ימי ההמתנה של כל התכשירים, עד המסיק. תכשירים לריסוס חיפוי: רוגור בריכוז 0.1%, קלימרה בריכוז 0.02%, ביסקייה בריכוז 0.04%, מוספילן בריכוז 0.02%.

תכשירים לריסוס בכתמים או בסיים: סקסס 125 סמ"ק לדונם ב-1 ליטר מים מהקרקע או 125 סמ"ק מהאוור; מלתיון 25 200 סמ"ק לדונם ב-5 ליטר מים בתוספת בומינל 200 סמ"ק לדונם (עשוי לגרום לצריבות בפרי); אקסירל 10 סמ"ק לדונם בשילוב מושכן נולור 125 סמ"ק לדונם.

עין הטווס

מחלה זו התעצמה בשנים האחרונות והיא מסבה נזקים עצומים לגידול. יש לטפל כנגדה בהתאם להמלצות: ריסוס לפני הגשם הראשון, גם אם הפרי עוד לא נמסק וגם אם לא הסתיים הגיזום, באחד מתכשירי הנחושת: בורדזול בריכוז 1.0%, מרק בורדו בריכוז 1.0%, מרק בורדו אולטרא בריכוז 0.2% או באחד מתכשירי נחושת הידרוכסיד, כמו: בלו שילד, צ'מפיון ופרסול בריכוז 0.3%, קופרואנטרקול בריכוז 0.3%, קוציד 2000 בריכוז 0.25%, נחושתן בריכוז 0.3%, קופ 50 בריכוז 0.3%, מאסטרקופ בריכוז 0.3%. אם מסיבה כלשהי לא מספיקים לבצע את הריסוס לפני הגשם, והחלקות נגועות קשה מהעונה הקודמת, יש להוסיף פלינט בריכוז 0.02% או סקור ותחליפיו בריכוז 0.06% בשילוב אחד מתכשירי הנחושת שהוזכרו לעיל, אך רק לאחר המסיק (לא ניתן לרסס תכשירים אלו על פרי לקראת מסיק). יש לחזור על הטיפול הראשון לאחר ירידת גשם בכמות של 100 מ"מ או כעבור חודש וחצי, מה שמקדים. הטיפול השני יינתן באותם התכשירים ובאותם המרווחים. באזורים לחים במיוחד יש לשקול טיפול שלישי, רביעי ואף חמישי כנגד המחלה. רצוי לטפל בכל החלקה ובכל הזנים, במיוחד באזורים הרגישים. נפח התרסיס המומלץ הוא 200 ליטר לדונם כדי לכסות כל חלקי העץ.

מחלת הצרקוספורה בברנע

בשנים האחרונות גוברת התפרצות מחלת הצרקוספורה בזנים ברנע ואסקל. תסמיני המחלה הם הצהבת עלים, כתמים אפורים בצדו התחתון של העלה ונשירתו לבסוף. הטיפולים במחלה ייעשו בתכשירים המיועדים להדברת עין הטווס.

הדברת עשבייה

לקראת החורף יש לטפל במונעי הצצה. מומלץ לחכות לנביטת העשבים לאחר הגשם הראשון ולאחר מכן לטפל במונעי הצצה בשילוב עם קוטלי מגע. החומרים המומלצים במטעים מניבים: גליידר: מכיל גול ראוונדאפ ודירקס - 400 סמ"ק לדונם מרוסס. דינגו: מכיל קוורץ וראונדאפ - 500 סמ"ק לדונם מרוסס. תכשירי דיאורון: 200 סמ"ק לדונם מרוסס. גול ותחליפיו: 250-300 סמ"ק לדונם מרוסס.

קוורץ ותחליפיו: 50 סמ"ק לדונם מרוסס.

אליון: 15 סמ"ק לדונם בתוספת קוטל מגע.

ניתן ליצור תערובות שונות, בהתאם לעשבייה הקיימת, אולם רצוי ראשית להיוועץ במדריכים. לקטילת מגע אפשר להשתמש בראונדאפ או בתחליפיו בריכוז 1.0% בתוספת גול ותחליפיו בריכוז 0.25%; בתוספת אורורה בריכוז 0.02% (5 גרמים לדונם); בתוספת אלבר סופר בריכוז 0.5%; בר או אמינופליק 0.3%; או טומהוק, סטרן או פלטון בריכוז 0.25%-0.5%. אפשר גם להוסיף אמינובר בריכוז 0.25%. במטעים צעירים (עד שנתיים): גול או תחליפיו 300 סמ"ק לדונם מרוסס; תכשיר אמיר במינון 200-250 סמ"ק לדונם; קוורץ ותחליפיו 50 סמ"ק לדונם מרוסס; מגלן 200 סמ"ק לדונם מרוסס; או דינגו 500 סמ"ק לדונם מרוסס שנה לאחר הנטיעה. חומרים מונעי נביטה (קוורץ ותחליפיו, גול ותחליפיו) יש לרסס על שטח הנקי מעשבייה גבוהה, כדי להבטיח את הגעת החומר לקרקע והפעלתו ע"י הגשם; בשטחים משובשים בעשבייה גבוהה, תכשירים אלו יגלו פחות יעילות. גול ותחליפיו מדבירים ביעילות עשבייה שגובהה עד 10 ס"מ (למעט דגניים) ומונעים הצצה, והפעלתם תיעשה על ידי גשם או המטרה לא יאוחר משבועיים מיום הריסוס בחורף, ומשבוע בקיץ. אם פס הגידול מאולח גם בדגניים, יש להוסיף לגול ולקוורץ קוטל עשבים בררני. נפח התרסיס יהיה 20-40 ליטר לדונם מרוסס.

החלשת העוקץ

בכרמי זית קובנציונליים, הנמסקים בניעור, כדאי לשקול טיפולים להחלשת העוקץ, כדי ליעל את המסיק. הטיפול יבוצע 8 ימים לפני מועד המסיק. נכון למועד כתיבת דפון זה, הפרוטוקול לטיפול החלשת העוקץ הוא כדלקמן: אתרל בריכוזים שבין 0.1%-0.25%, בהתאם לחודשי המסיק, כשהריכוז הגבוה יינתן באוקטובר, והנמוך - לקראת דצמבר + נוטריוונט סטרטר בריכוז 2.5% או KF בריכוז 1% + שמן דימול בריכוז 0.5%. להצלחת הטיפול יש לבצע את הריסוס בלחות הגבוהה מ-65% ובטמפרטורה הנמוכה מ-25 מ"צ, ובנפח תרסיס של 200 ליטר לדונם לפחות.

זיתי שמן

מועד המסיק האופטימלי הוא כאשר 50% מהפירות שינו את צבעם מירוק לשחור בצורה טבעית, ולא כתוצאה מהבשלת אונס הנגרמת בשל מחסור במים (פרט לזנים לצ'ינו ומעלות, שבהם יש להמתין להשחרה חיצונית מלאה של הפירות ולהשחרה חלקית של הציפה). יש אפשרות לקביעת אינדקס הבשלה ולבדיקות אחוזי השמן והרטיבות בפרי במעבדה; שירות זה ניתן במעבדת שירות שדה - נווה יער, טל': 04-9837572; בחוות גילת בדרום, טל': 050-6220195; במעבדת שירות שדה - צמח, טל': 04-6757677, נייד: 050-7550053; ניתן לבצע בדיקות ב-NIR גם במעבדה בעין הנציב, טל': 050-7662101. יש לקחת בחשבון כי אחוז השמן שיתקבל בתוצאות המעבדה יהיה גבוה מזה הקיים בפועל, כיוון שבית הבד ממצה רק כ-85% מהשמן שבפרי. רצוי שלא להביא לבית הבד פרי המכיל יותר מ-50% רטיבות, לכן יש להפחית את ההשקיה לפני המסיק. יש להקפיד על הבאת פרי לבית הבד ביום המסיק עצמו, כשהוא מאוחסן בכלים מאווררים, כדי לשמור על איכותו של השמן. לאחר הפקת השמן, יש לאחסנו בכלים מתאימים: מכלי נירוסטה, פחים וחביות המצופות באפוקסי. אין לאחסן שמן זית בכלים מפלסטיק (פוליפרופילן), כיוון שהשמן עובר שינויים ומתקלקל.

בברכה,

מדריכי הגידול

יונס מוג'ירה, ראובן בירגר, דפנה זיו, ניזאר עבד אלהדי